

consentire: non contra eum præsumptuoso iudicio tuo in ejus injuriam proflite.

Nunc enim non infero furorē suum: nec ulciscitur scelus valde. Quoniam igitur statuit diem, in quo iudicet de orbe terrarum, idcirco in hoc tempore vindictam iustitiæ suæ non generaliter exercet. Et hoc totum in exprobrationem sancti Job loquitur, quem velut reum criminum in hoc malum pœnarum, Dei sententia pro parte condemnat. Unde scribit cui restent plurima, quæ adhuc sit postmodum recepturus.

Ergo Job frustra aperios suum, & absque scientia verba multiplicat. Juxta hæc convictum sanctum Job Helium arbitrat, & quadam verborum ratione conclusum.

Caput XXXVI.

ADDENS quoque Helium hac locutus est: *Sustine me paululum, & indicabo tibi. Adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.* Id est, pro iustitia & causa Dei.

Repetam scientiam meam à principio: & operatorem meum probabo iustum. Verè enim absque mendacio sermonis mei, & perfecta scientia probabitur tibi. Et in hoc quarto sermone suo, de singulari iustitia Domini, profundo nimium, & copioso sermone profertur: ubi multa arcana in obliquo sacramentorum recondita, & longè remota mysteria dicere videtur.

Deus potentes non abijcit, cum & ipse sit potens: sed non salvat impios. Hæc est iustitia ejus immitas, & nature bonæ voluntas, ut nulli invidet: quia nemo ei quamvis potens sit, potest cœquari.

Et iudicium pauperibus tribuit. Juxta iustitiæ aequitatis suæ tenorem. Sanctos autem & innocentes viros consuevit scriptura divina pauperes appellare.

Non auferet à iusto oculos suos. Hoc ait & beatus David: Oculi Domini super iustos, &c.

Et reges in silio collocat in perpetuum, & illic eriguntur. Hic reges non solum sæculi hujus, sed & Ecclesiæ reges, & præpositi intelligi possunt. Et secundum tropicos intellectus, reges, animi hominum sunt, qui corporibus rectè dominantur, quibus in psalmo dicitur: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Ita hi reges eriguntur à Deo, ut se deant cum principibus.

Et si fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis: indicabit eis opera eorum, & scelera eorum, quia violenti fuerunt. Hi igitur in catenis fortibus, videlicet iudicis Dei, & paupertatis funibus colligantur: id est, opem divini auxilii non habentes pœnis temporalibus quasi vinculis astringuntur, omnis rei boni inopes effecti pro qualitate meritorum.

Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: & loquetur, ut revertantur ab iniquitate. Aurem, inquit, cordis ad obediendum sibi Deus per castigationes, & secretas inspirationes aperiet.

Si audierint & observaverint: complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria. Hoc est quod Salomon ait: Memoria iusti cum laudibus.

Si autem non audierint: transibunt per gladium, & consumentur in stultitia. Id est, si instruente Deo, qui docet hominem scientiam, audire contempserint, per gladium, id est, per hanc mortalitatem de hoc sæculo præteribunt, ut in stultitia, id est, in illis locis, ubi stulti deputantur, qui dicunt in corde suo, non est Deus, æternis cruciatibus consumantur.

Simulatores & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint. Ipsum sanctum Job apertius in hoc loco videtur Helium quasi ex obliquo percutere, quod & ipse quasi callidè, & nequiter ageret: virum quoque egregium simularet. Quique etiam cum esset vincens plagæ hujus compedibus, clamare ad Deum, & invocare eum, ut à laqueis pœnalibus illigatus absolveretur minime curaret: quod utique desperatione sive contemptu faceret. De cæteris quoque peccatoribus similiter hoc ipsum potest intelligi: qui cum venerint in profundum malorum, contemnent, & de Judæis, & de hæreticis, qui facta dogmata quasi veritatis velamine operientes, in noctis perfidia obliuato & obturato corde persistunt.

Moriatur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effeminatos. Vitiosos & vitia esse noverimus, quæ sicut de

virtutibus animi nihil in se habent quietum, virile, & frugi: sed totum turbulentum, remissum & fragile: Ita necesse est ut velut tempestate animam semper suis illecebris inquietent: portumque virtutum hominem non sinant apprehendere, & sit istis talibus fluctibus, quod Salomon ait: ut jaceat anima tanquam in corde maris, & velut gubernator in magna tempestate. Vel aliter tempestas adventus ac iudicium Dei est, de quo dicit in circumitu ejus tempestas valida.

Eripit de angustia sua pauperem. Pauperem salvatorem nostrum intelligimus: qui propter nos pauper factus est: qui in diebus carnis suæ, preces ac supplicationes patri obtulit, ut posset à morte salvum facere pauperem, sanctum populum Dei humilem spiritu. Vel pauperem quemlibet iustorum, eruet de angustia pressurarum, sicut etiam in divinis scripturis diverso modo legitur liberatos.

Et revelabit in tribulatione aurem ejus. Id est, fortis sit unusquisque eorum in tribulatione, corroborante visitatione divina: quando à Deo homo tribulari permittitur, consolationem in aure cordis Domini, illic audiendo percipiet.

Igitur salvabit te de ore angusto latissime, & non habente fundamentum subter te. Hoc in loco inferorum habitacula ab Helio describuntur, quæ immensa capacitate sui, fundamentum non habeant. Ad quorum tamen fundamenta in Prophetis legitur, luciferum qui mane oriebatur depositum: multitudines quoque regum, & populos innumerabiles gentium. Ore autem angusto inferi ideo appellantur: eo quod amplum sit ad recipiendum, angustum ad dimitendum: quoniam multos intra se teneant, & eos ad vitam non patiantur exire. David quoque sanctus similiter ait ad Deum: Libera me ex odientibus me, & de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aquæ: neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os sum. Proinde noverimus quia loca infernalium ergastulorum, secundum fidem scripturarum inter immensas abyssi aquas sint constituta: ab illis inferi sedibus nullus homo merito suo liberatus est: nisi gratia Domini nostri Jesu Christi. Et non solum, inquit Helium, à tartareis angustis liberaberis: verum etiam in latissimo refrigerii nemore, velut in campis spaciosis liber incedes.

Requies autem mensa tua erit plena pinguedine. Amœnitatem paradisi & jucunditatem, requiem nominando significavit. Immensam verò abundantiam vitæ beatæ, quæ esset plena ubertatis pinguedine: ac loci illius felicitas referta delictis, voluit demonstrare: cujus terram sanctam mansueti secundum repromissionem Domini possidebant.

Causa tua quasi impii iudicata est: causam iudiciumque recipies. Iudicio Dei ut impius, & pœnarum debitor reus inventus es, & idcirco secundum meritum causæ tuæ, iudicium severissimum recepisti. Et ubi dictum est causam iudiciumque recipies, alii dixerunt, propter impietatem munerum, quæ accipiebant: ubi sub pluralitate locutionis, sanctum Job Helium videtur ferre sermonibus.

Non te ergo superet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te. Docetur ab Helio vir patientiæ, & integritatis virtute fortissimus. Optimus iudex est, qui his pessimis iracundia, & cupiditate duobus vitiis non tenetur: quibus hoc loco ab Helio sanctus vir correptus arguitur.

Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, & omnes robustas fortitudinem. Id est, nec parvos nec magnos tua injusta opprimas dominatione: vel omnes motus depone fortitudine superbæ roboratus.

Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis. Jam sufficit hucusque in hac cecitate vixisse. Jam ad lucem prudentiæ ac iustitiæ venire contendere: sive noctem quam tibi ex diversis peccatis contexitisti, ut in ea velut in continuis ac jugibus, & perpetuis tenebris ambulares: jam quæso ait, ne adhuc protrahas, & tanquam restem addendo peccata peccatis, in longum delecteris extendere: lumine ergo correctionis hujus jam finem talibus impone peccatis: nam protractione hac, inemendabilis vita tua fiet, ut pro omnibus malis operibus tuis, populorum preces ascendat ad Deum: quos utique iniquissimè deprimebas, interpellantium contra te, suarumque miseriarum sibi à te irrogatas, ante sedem divine iustitiæ deponentium.

Cave ne declines ad iniquitatem: hanc enim capisti sequi post miseriam. Hoc, inquit Helium: ne in desperationem declines peto, & blasphemie iniquitatem jam caveas: sed re-

verti festines ad Deum. Video enim te post hujus plagæ tuæ horrendam miseriam: ad interitum tuum, hanc impietatis sequi velles perniciem: & voluntatem tuam & cogitationem, ad adversariam mittere pusillanimitate dejectum.

Ecce Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus. Si poterit ei esse quispiam, & potentia & virtute similis: poterit & iustitia atque sapientia, legisque multiplicatione, iudicis quoque ejus similis inveniri. Et ideo cognosce ait: quia nullus à Deo qui solus est & fortis & sapiens, injustè poterit condemnari.

Quis poterit scrutari vias ejus. Quis utique, nisi impius, superbus, sive sacrilegus, vias divinatorum operum scrutari præsumat: quod non licet, & tamen quantavis intentione mentis perquirat, eas invenire non poterit.

Aut quis audeat ei dicere: operatus es iniquitatem? Quis ergo tam temerarius & iniquus atque injustus: qui hoc audeat loqui: Hæc omnia in injuriam Job dicuntur.

Memento quòd ignores opus ejus: de quo cecinerunt viri. Vel omne generale opus ejus: vel certè speciale opus ejus. Super omnia enim magna, & mirabilia opera ejus, est dispensationis Christi mysterium, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Alii dixerunt: Memento, quia magna sint ejus opera, quæ laudaverunt viri. De omnibus operibus Dei dicit, quæ facti viri in honorem divinæ venerationis merito laudaverunt.

Omnes homines vident eum: unusquisque intuetur procul. Per naturæ bonum, notitia creatoris inest cordibus hominum, & quamvis aliquis tam parvus sit & frigidus, ut alienus esse studeat à creatore suo Deo, nullus tamen est qui se abscondit à calore ejus. Et ideo unusquisque mortalium, licet de longè, sentit & intelligit, dissimiliter quidem omnino: quia non tanquam corpus aut sicut quemcumque spiritum creatum, ita sentit esse Deum sive intelligit, sed alio multo & ineffabili modo, quo Deus acie mentis est intuendus: ubi in ipso obtutu cordis intelligendo, videt homo quod supra ipsum est illud divinum nomen, quod contemplari conatur.

Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram. Numerus annorum ejus inestimabilis. Vincens scientiam nostram magnitudine scientiæ suæ: & altitudine iudiciorum suorum.

Qui auferit stillas pluvia, & effundit imbres ad instar gurgitum. Hanc ergo pluviam, legem Moyse intelligamus, quæ de cælo velut pluvia venit populo Judæorum. Et pluvia dicta est propter præceptorum multitudinem, sicut & ipse Moyse de eadem gente Judæorum ait, dicens: Expectetur sicut pluvia eloquium meum. Hujus igitur pluvie stillas de illa gente abstulit Deus, ut est vel de incarnatione vel passionis, vel de resurrectione Christi: quæ Judæi credere excecato corde noluerunt: quæ sunt parva quidem mandata legalia, ut ea ad Evangelii fidem transferret, sicut ait Apostolus: Verbum enim consummans, & brevians in æquitate, & reliqua. Et de his stillis, parvisque guttis, tonante Evangelio, prædicationis Christi imbres effusi sunt super terram. Et hi imbres ad instar gurgitum esse dicuntur: qui utique cum in terram copiosè descendant: profunditatem in se, & obscuritatem continent mysteriorum, quæ in lege, & Prophetis per figuras, & similitudines dicta vel facta sunt, in revelatione adventus Domini, obscuritate sui & profunditate mysteriorum, veluti clausa signa inventa sunt. Imbrium verò nomine, largè effusam gratiam Spiritus sancti esse noverimus, sicut ait Apostolus, per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Jesum Christum.

Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta desuper. Nubes scimus plerumque in scripturis sanctos appellari, sicut & manifestum est quodam loco, dicente Domino: Et nubibus mandabo, ne pluant super eam pluviam: id est vineam, quod est, super gentem peccatricem Judæorum: verbis suis salutis pluviam non effunderent. De talibus igitur nubibus, Apostolis videlicet & apostolicis viris prædicatoribus veritatis: illi imbres pluant talem pluviam, quæ habeat in se similitudinem gurgitum, propter arcanorum cœlestium opacitatem: ubi congruè illud Davidicum dicitur: Tenebrosa aqua in nubibus aëris. Hæc igitur nubes inquam, per quas imbres gurgitum fluunt in terram, prætexunt cuncta desuper. Habentes enim intra se aquas Evangelii, ut flumina de ventre eorum fluant aquæ vivæ, de superioribus mysteriis, quasi quodam prætextu, & obscuritate aquarum obstaculum carnalibus faciunt & terrenis.

Tom. V.

Si volueris extendere nubes quasi tentorium suum, & fulgurare lumine suo, desuper cardines quoque maris operiet. Ita enim prædictas nubes extendit, ut de eis in omnem terram exierit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba illorum: quemadmodum postea locutus est ad discipulos suos: id est nubes suas, dicens: Et eritis mihi testes in Jerusalem, & Judæa & Samaria, & usque ad ultimum terræ: per quas utique nubes suas fulgura prædicationis resplenderunt, & nominis Christi fama de cælo velut lumen effulsi. Maris etiam mundi videlicet hujus cardines occupavit: sive cardines mundi possumus intelligere principes, & capita gentium diversarum: quorum erroribus ac pravis doctrinarum suasionibus, mundus in loco superstitionis dæmoniorum velut in cardine vertebatur.

Per hæc enim judicat populos: & dat escas multis mortalibus. Istis enim rebus sacramentorum prædictis: statuit Deus pietatis suæ iudicio universis populis misereri, & dare escas doctrinæ verbi sui, sive mysteriorum cunctis mortalibus, secundum quod ipse ait: Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi.

In manibus abscondit lucem, & præcipit ei ut rursus adveniat. Potestate justitiae sui, lumen notitiæ suæ abscondit à peccatoribus malum operantibus, & venire eam ad illuminationem mentis præcipit: si Deum adiutorem ejus quispian fideliter quereret.

Annunciat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, & ad eam possit ascendere. Deus luce manifestationis suæ fidelem sibi amicum in corde docet & instruit. Erudienti quod annunciat ei, quod lux sive illa illuminationis gratia, sive divinum charitatis promissorum possessio ejus sit, & ad eam si disponat ascensiones in corde suo quotidie proficiendo perveniat.

Caput XXXVII.

SUPER hoc expavit cor meum. Sive obstupuit cor meum, ut alii dixerunt.

Et emoritur est de loco suo. Prædictis divinis mysteriis, & luce cognitionis Dei patefacta, quæ nisi amicis Dei, & fidelibus demonstratur: perterritum est, inquit, cor meum Helium, & zelo ignorantiae ad sacramentorum cognitionem translatum.

Audiet auditionem in errore vocis ejus, & sonum de ore illius procedentem. Quemadmodum vult Deus audire quod dicit, ita audite: quoniam terret vox ejus tantis sacramentis mysteriorum prævalida: sonumque oris ejus, sive ut alii dixerunt, strepitum, pari modo audite. Hic ergo sonus est maxillarum Dei, qui fortè idcirco sonus dictus est: non simpliciter sermo, ut inobedientia surdos, & obdurato corde incredulos vox clarior percuteret, & totos ad timendum Dominum commoveret.

Super omnes cælos ipse considerat: & lumen illius super terminos terræ. Quid sit hoc mirum de omnipotentia Dei, qui ubique est in cælo, & in terra, in mari, & in abyssis. Sed videamus secundum allegoricum intellectum, quid sit quod de Deo Helium ait: Subter omnes cælos considerat. Sanctos viros, cælos scriptura divina appellare consuevit: propter cœlestem utique conversationem, quibus ita dicitur: conversatio vestra in cælis est. Dominus ergo subter hos cælos considerat: vel dum ea quæ intra eos sunt, arcanorum scrutator introspicit: vel dum imbecillitatem corporum eorum, quæ animi imperio crucis virtute subdidit, gubernat, ac sustinet, & contra carnalium passionum bella corroborat. Secundum hunc sensum est, quod timore concussus Propheta, ait: Et subtus me turbata est habitatio mea. Termini quoque sive fines terræ ipsi sancti sunt: finem terrenis passionibus, & cupiditatibus imponentes: eo quod non sint in medio Babylonis: nec sæculi hujus vitiis circumdantur, secundum quod Petrus Apostolus ait: Christus igitur in carne passus, reliquit nobis exemplum: quia passus est in carne, desit esse à peccatis, ut jam non hominum desideris, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne, vivat temporis: id est, vivens pro tempore, desinentibus in carne peccatis velut in finibus habitee carnis. In his finibus posita regina Saba, quæ tyrum gerebat Ecclesiæ, veri Salomonis meruit audire sapientiam. Tales igitur terminos Deus lumine gratiæ suæ atque agnitionis illustrat.

Bbb ij